

Rätt till arbetslöshetsersättning för förtroendevalda

Hinder och möjligheter med en kompletterande arbetslöshetsförsäkring för fackligt förtroendevalda

Författare: Krissi Johansson, utredare
Enheten för ekonomisk politik och arbetsmarknad

1. Inledning.....	3
1.1 Syfte	3
1.2 Disposition	3
1.3 Problem, avgränsningar och huvudsakliga frågeställningar	4
1.4 Metod samt teoretisk anknytning.....	5
1.5. Definition av begreppet Sammanhållen försäkring	5
2. Bakgrund.....	6
2.1 Kongressbeslut	6
2.2 Dilemmat med förtroendevaldas begränsade rätt till arbetslöshetsersättning	7
2.2.1 Förtroendevalda som berörs.....	7
2.2.2 Problemet i sak - begränsningarna i gällande lag	7
2.3 Domskalet i olika riktning – en otydlig praxis.....	8
2.3.1 Uppdraget - inte att jämföra med förvärvsarbete	10
2.3.2. Ingen sammanräkning av tid med förtroendeuppdrag och förvärvsarbetad tid i anställning	12
2.3.3 Ett avvikande domskäl - förtroendevald fick inräkna tid med förtroendeuppdrag ..	12
2.4 Sammanfattande slutsatser	13
2.5 Gammalt problem blir högaktuellt - de borgerliga beräkningsreglerna påverkar .	14
3. Modeller med en kompletterande försäkring	16
3.1 En AGB-kompletteringsförsäkring.....	16
3.2 Läget idag + två exempel på modell med kompletterande försäkring	18
4. Möjligheter och hinder med anställningar av förtroendevalda	20
5. Diskussion utifrån den teoretiska ramen	21
6. Sammanfattande slutsatser	25

1. Inledning

Enligt beslut på LO-kongressen 2008 ska LO verka för att fackliga uppdrag som utförs med förlorad arbetsförtjänst ska bli a-kassegrundande och ingå i arbetsvillkoret.

LO-kongressen beslutade också att om inte en omedelbar politisk lösning möjliggörs ska möjligheten till alternativa lösningar utredas. Det är också det som är avsikten med denna rapport.

Sedan kongressen 2008, har LO uppvaktat regeringen, bland annat genom ett öppet brev till regeringen och arbetsmarknadsminister Sven-Otto Littorin. Regeringen har hittills inte gjort utfästelser som löser ersättningsfrågan för förtroendevalda, däremot har man i 2009 års regleringsbrev till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen uppdragit till myndigheten att utreda frågan. Enligt regeringens regleringsbrev till myndigheten ska IAF "redogöra för hur dagens regler gällande arbetslöshetsersättning i samband med förtroendeuppdrag och arbetslöshetsersättning tillämpas och redogöra för vilka förtroendeuppdrag som omfattas av den praxis som gäller för området. Vidare ska myndigheten analysera om dagens regelverk är ändamålsenligt och vid behov föreslå nya regler.¹ Detta uppdrag slutfördes under senhösten 2009 och redovisades för den borgerliga regeringen.

1.1 Syfte

Huvudsyftet med utredningen är att redogöra för vilka möjligheter och hinder som finns med att teckna en kompletterande försäkring för förtroendevalda utanför den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen.

Här görs inte anspråk på att täcka helheten av problem som kan uppstå. Ett antal hinder och möjligheter beskrivs, för att visa på komplexiteten, oavsett vilket handlingsalternativ som väljs.

Utredningen lämnar inte en slutgiltig rekommendation till hur LO bör gå vidare, utan redovisar för- och nackdelar med olika handlingsalternativ.

1.2 Disposition

Först beskrivs bakgrund och de aktuella frågeställningarna samt en avgränsning av problemet. Därefter beskrivs lagen och den tillämpning som idag sker vid arbetslöshetskassorna. Här ingår också att försöka definiera huvudproblemen med gällande lagstiftning och praxis. Därefter skissas ett möjligt tillvägagångssätt för att skapa en facklig kompletterande försäkring. I analysen som följer beskrivs och analyseras olika handlingsalternativ, men också de problem som finns inbyggda, bland annat vad gäller principiella, ekonomiska samt juridiska aspekter. Rapporten ägnar också ett avsnitt till att definiera och diskutera begreppet en *sammanhållen arbetslöshetsförsäkring*. Utifrån en normativ- framtidsinriktad ansats diskuteras

¹ Arbetsmarknadsdepartementet, regeringsbeslut 2008-12-18

avslutningsvis möjliga vägar för att hantera förtroendevaldas ersättningsrätt vid arbetslöshet.

1.3 Problem, avgränsningar och huvudsakliga frågeställningar

Inom LO-kollektivet finns omkring 100 000 förtroendevalda². Antalet förtroendeuppdrag är dock fler. Omfattningen på uppdragen varierar och dessutom på vilket sätt som ekonomisk kompensation utgår. För de som har fackliga uppdrag med bibehållen lön från den ordinarie arbetsgivaren uppstår vid arbetslöshet ingen förlust med anledning av förtroendeuppdraget. För dem utgår full lön och i händelse av arbetslöshet görs därför inget avdrag för tiden med förtroendeuppdrag. Dessa är fullt ersättningsberättigade vid eventuell arbetslöshet, eftersom tiden med det fackliga uppdraget då räknas in vid beräkning av normalarbetstiden. För denna grupp kan problem dock uppstå senare - i händelse av arbetslöshet där man väl slutat sin anställning men behåller fackliga uppdrag och då får ersättning för förlorad arbetsförtjänst. I dessa fall kan deltidsbegränsningen träda in, som från och med 2008 begränsar ersättningsdagarna till 75 för dem som arbetar deltid.³

Här kommer huvudsakligt fokus vara frågan om kompensation vid arbetslöshet för de förtroendevalda som vid sidan om sin anställning, har haft uppdrag där ersättning för förlorad arbetsförtjänst utgått istället för lön. Frågeställningen handlar då om hur en sådan tänkbar försäkringslösning kan se ut.

Som en följd av den inkomstförlust som förtroendevalda riskerar att få vid arbetslöshet, har frågan om att fackliga organisationer kan anställa och utbetala lön för uppdrag, aktualiserats. I några förbund förekommer att man har börjat byta ut den tidigare ersättningen för förlorad arbetsförtjänst med lön. För att inte helt ur diskussionen utesluta eventuella komplikationer med sådant tillvägagångssätt, ägnas ett kort avsnitt till detta. Inom ramen för detta utredningsuppdrag har det inte varit möjligt att göra någon omfattande inventering av hur de fackliga förtroendeuppdragen idag ersätts, till vilken omfattning mm. Det är dock känt att det kan se olika ut.

Skälet till att utreda en kompletterande försäkring, är den gemensamt finansierade försäkringens otillräcklighet. Därför kommer också arbetslöshetsförsäkringens roll i ett fackligt perspektiv att belysas.

En central utgångspunkt i utredningen är att ingen ska förlora arbetslöshetsersättning på grund av förtroendeuppdrag men å andra sidan inte tjäna på det. Detta blir följaktligen också vägledande i utredandet av olika sätt att försäkra tid med fackliga uppdrag i händelse av arbetslöshet. Här vägs också rimlighetsaspekter in, liksom de givna begränsningar som finns på grund av befintlig lagstiftning.

² Här finns inga färskare siffror, utan detta är en ungefärlig uppskattning.

³ I april 2008 infördes en ny deltidsbegränsning för de som arbetar deltid och får a-kassa. Regeln innebär att det endast går att få a-kassa 75 dagar jämsides med arbete.

1.4 Metod samt teoretisk anknytning

Vi har hämtat in upplysningar och underlag från Folksam gällande en kompletterande försäkringslösning. Därutöver har jag hämtat upplysningar från Arbetslöshetskassornas Samorganisation. Problematiken med förtroendevaldas bristande ersättningsrätt har också diskuterats i LOs referensgrupp i a-kassefrågor, där LOs medlemsförbund är representerade.

Analysen tar sin utgångspunkt i en normativ politisk teori med en konstruktiv ansats. Här förs bland annat en principdiskussion om den deltagande demokratin, den neutrala staten, samt vad som bör innefattas i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Diskussionen tar sin utgångspunkt i vad som är rimligt, möjligt och önskvärt.

1.5. Definition av begreppet Sammanhållen försäkring

En sammanhållen försäkring kan naturligtvis avse olika saker. Här åsyftas en sammanhållen arbetslöshetsförsäkring, utan direkt koppling till andra socialförsäkringar. Vidare kan begreppet sammanhållen försäkring naturligt föra tankarna till den reform som låg till grund för att KAS⁴ togs bort, och att en sammanhållen arbetslöshetsförsäkring skapades bestående av dels den då befintliga inkomstbortfallsförsäkringen, dels en ny så kallad grundförsäkring. Här utvidgas definitionen till att även avse sådana kännetecken som motverkar att hela grupper utestängs från försäkringen eller tvingas att teckna andra kompletterande försäkringar.

Ett inkluderande och sammanhållet system, om än frivilligt, som inte utestänger grupper av människor, utan istället ger trygghet i händelse av att man förlorar jobbet, bör av många fler uppfattas som attraktivt och inbjudande att bli medlem i och betala för. Med denna definition av en sammanhållen arbetslöshetsförsäkring främjas också likabehandling som är en viktig princip i den svenska välfärdsstaten. Om medborgarna behandlas olika beroende av vad de exempelvis jobbar med minskar legitimiteten.⁵

I definitionen av en bra inkomstbortfallsförsäkring som ger ett gott skydd vid händelse av arbetslöshet finns därför ingen anledning att exkludera fackliga uppdrag som bedrivs på arbetstid, eller som går att jämföra med förvärvsarbete, från det som räknas som förvärvsarbete.

Eftersom arbetslöshet drabbar löntagare i vissa sektorer och yrken olika, har arbetslöshetsförsäkringen en utjämnande funktion. I en solidarisk försäkring⁶ där den enskildes premie inte beror på arbetslöshetsrisken, får yrkesgrupper med hög arbetslöshet ett större stöd än de med låg arbetslöshet. Men så länge arbetslöshetsförsäkringen bidrar till rättvisa genom att det finns en slump i att bli arbetslös mot vilken försäkringen ger skydd, har försäkringen i ett sådant system ändå legitimitet.⁷ Så ser det tyvärr inte riktigt ut idag. Med dagens avgiftskonstruktion i

⁴ Avser ersättningsformen kontant arbetsmarknadsstöd, som har upphört att gälla.

⁵ Bendz 2004, s 252.

⁶ Kommentar; märk väl att det inte är dagens arbetslöshetsförsäkring med dess avgiftskonstruktion som här avses.

⁷ Ansluter till resonemang i *Gemensam arbetslöshetsförsäkring?* Andersson, Lindblad, Löfgren, LO, 2006.

arbetslöshetsförsäkringen och med en ökande arbetslöshet är också risken uppenbar att det är de förtroendevalda som betalat en mycket hög avgift som också drabbas av arbetslöshet. Trots detta kommer de inte i åtnjutande av hela försäkringen den dag de behöver det.

Ytterligare en motsägelse i lagen är att trots att ersättning för förlorad arbetsförtjänst inte jämföras med förvärvsarbete och inte är ersättningsgrundande, så är utbetalaren enligt lag skyldig att betala arbetsgivaravgifter på ersättningen. Arbetsgivaravgifterna är i sin tur med och finansierar den arbetslöshetsförsäkring som den förtroendevalda inte får nyttja. I detta sakförhållande saknas logik och stringens. Pengar förs alltså både från uppdragsgivare och från den förtroendevalda (som avstår löneutrymme) in i a-kassasystemet, men individen får inget i gengäld den dag den behöver försäkringen. Att arbetsgivaravgifter för ersättningar för förlorad arbetsförtjänst inte kommer de förtroendevalda till del, är en svaghet för en försäkring som i övrigt vill leva upp till att vara sammanhållen.

2. Bakgrund

2.1 Kongressbeslut

I LO:s riktlinjer från kongressen framgår inte specifikt var LO står beträffande förtroendevaldas rätt till arbetslöshetsersättning. I protokollet, del två finns dock följande utlåtande från styrelsen, vilket kongressen biföll;

"Motion 16.27 och 16.28 tar upp problematiken förtroendeuppdrag och beräkning av ersättning vid arbetslöshet. För att ersättning ska utgå från arbetslöshetsförsäkringen för den som har förtroendeuppdrag där ersättning för förlorad arbetsförtjänst utgår, krävs att uppdraget är av betydande omfattning. Den tid som en förtroendevald inte är på sin arbetsplats utan har ett förtroendeuppdrag på en annan arbetsplats i en sektion eller avdelning påverkar normalarbetstiden. Därför måste den som idag har ett förtroendeuppdrag som sträcker sig utanför arbetsplatsen, kontrollera med a-kassan om uppdraget innebär att normalarbetstiden påverkas. Detta är nödvändigt för att inte riskera att förlora ersättning vid en eventuell arbetslöshet. LOs styrelse anser att det behövs ett förtydligande och en förenkling av regelverket. Det är inte rimligt att den som har lägre normalarbetstid hos sin huvudsakliga arbetsgivare just för att kunna sköta ett mindre förtroendeuppdrag och får ersättning för detta, inte har hela sin inkomst försäkrad vid arbetslöshet. Det är viktigt att samhället inte lägger hinder i vägen för anställda som är beredda att ta på sig ett fackligt eller politiskt uppdrag."

Kongressen beslutade därutöver följande;

- att LO ser över regelverket på vilka ersättningar som är a-kassegrundade vid fackliga och politiska uppdrag samt

- att LO arbetar för att alla fackliga och politiska uppdrag som ersätts med förlorad arbetsförtjänst ska vara a-kassegrundande och ingå i arbetsvillkoret till a-kassan i alla förbund.
- att LO påverkar lagstiftarna så att det blir möjligt att tillgodoräkna sig ersättningen från facket som a-kassegrund
- att LO ser över möjligheten att teckna en försäkring för förtroendevalda som skulle kunna fylla ut eventuell förlorad a-kassersättning.

Därutöver antogs nedanstående tilläggsats, vilken kan anses vara det direkta upphovet till denna rapport.

- att LO tillsätter en utredning med uppgift att hitta en lösning så att ingen förtroendevald går miste om a-kassa på grund av sitt fackliga uppdrag om frågan inte omedelbart kan lösas den politiska vägen.

2.2 Dilemmat med förtroendevaldas begränsade rätt till arbetslöshetsersättning

2.2.1 Förtroendevalda som berörs

De förtroendevalda som drabbas av begränsad ersättningsrätt är ofta de som har haft uppdrag utanför sin arbetsplats, där ersättning – oftast timme för timme eller för varje enstaka tillfälle - för förlorad arbetsförtjänst, utgått istället för lön. Detta behöver inte bara handla om fackliga uppdrag. Det kan också gälla politiska uppdrag, uppdrag i ideella föreningar eller exempelvis inom kyrkan.

För de som har fackliga uppdrag med bibehållen lön från den ordinarie arbetsgivaren uppstår vid arbetslöshet ingen förlust med anledning av förtroendeuppdraget. För dem utgår full lön och i händelse av arbetslöshet görs därför inget avdrag för tiden med förtroendeuppdrag. Tid då den sökande varit ledig från sitt arbete med helt eller delvis bibehållen lön på grund av förtroendeuppdrag anses som förvärvsarbete enligt paragraf 13 ALF (Lagen om arbetslöshetsförsäkring), och ska medräknas.⁸

Det är alltså viktigt att skilja på uppdrag med bibehållen lön från sådana uppdrag som ersätts med förlorad arbetsförtjänst. När lön för tid med uppdrag utgår medräknas tiden för förtroendeuppdraget i arbetsvillkoret. Det är alltså när annan ersättning utgår, som tiden för ett förtroendeuppdrag inte tillgodoräknas i försäkringen

2.2.2 Problemet i sak - begränsningarna i gällande lag

Det finns ingen paragraf i ALF som medger att förtroendeuppdrag jämställs med förvärvsarbete vid prövning av arbetsvillkoret. Detta har gällt under en lång följd av år, så även före den borgerliga regeringen. Inte heller i paragraferna som styr beräkning av normalarbetstid och dagsförtjänst finns någon öppning för att medräkna

⁸ SO, Arbetslöshetskassornas Samorganisation, *Arbetslöshetsersättning och förtroendeuppdrag*, november 2008.

förtroendeuppdrag.⁹ Detta konstateras i SO:s rekommendation till arbetslöshetskassorna.

Man skulle dock kunna vända på resonemanget och hävda att det inte heller finns någon paragraf i ALF som uttryckligen säger motsatta – att förtroendeuppdrag som ersätts med förlorad arbetsförtjänst inte får medräknas. I alla fall förefaller det finnas ett begränsat lagrum för att kunna jämställa förtroendeuppdrag med förvärvsarbete. Det gäller framförallt uppdrag – ersatta timme per timme - där ersättning för förlorad arbetsförtjänst utgått.

2.3 Domskäl i olika riktning – en otydlig praxis

Inledningsvis bör understrykas att det här inte har gjorts någon ingående analys av varje enskilt fall och inga anspråk finns på att pröva domskälens ställningstaganden. Det skulle kunna vara så att det exempelvis finns andra skäl till att i en dom neka en medlem ersättning baserad på förtroendeuppdraget, men som inte tydligt framkommer. Vid en titt bland domarna verkar det dock inte finnas någon helt entydig praxis.

Det finns ett antal domar från FÖD (Försäkringsöverdomstolen) från tidigt 1990- tal som slår fast att förtroendeuppdrag inte utgör anställning och inte kan jämföras med förvärvsarbete i arbetslöshetsförsäkringen. Domarna rör kommunala uppdrag, men principen blir ändå densamma.

Det finns också ett fall där överklagande hänvisar till en annan tidigare dom som säger att relativt omfattande förtroendeuppdrag där uppdragsgivaren betalat sociala avgifter kan räknas som förvärvsarbete. (Mål nr 255-05)

I senare fall riktas domskälens fokus i lite olika riktningar. Bland fall som prövats kan man i domskälen skönja delvis skiftande och ibland motsägelsefulla motiv till att förtroendeuppdrag, inte får räknas som ersättningsgrundande. Här följer några exempel som återfinns bland motiveringarna;

- Uppdraget går inte att jämföra med förvärvsarbete/anställning, då ersättning utgått för varje tillfälle. (se bl a Mål nr 923 -08)
- Lagstiftaren har inte motiverat begreppet förvärvsarbete. I senare förarbeten (prop. 1996/97 f. och prop. 2006/2007:15. s. 27) anges att huvudprincipen bör vara att för att få rätt till arbetslöshetsersättning bör den sökande ha utfört reguljärt arbete i viss omfattning. Vid bestämmande av normalarbetstiden ska ingå allt arbete som är av den typ som är tillgodoräkningsbart i försäkringen, alltså även arbete enstaka dagar och timmar under förutsättning att kalendermånaden ingår i ramtiden. (Mål nr 1977-08)
- Uppdraget har utförts under en begränsad tid av ramtiden. (Mål nr 1977-08, då saken/målet gällde Fastställande av veckoarbetstid)

⁹ SO, Arbetslöshetskassornas Samorganisation, *Arbetslöshetsersättning och förtroendeuppdrag*, november 2008.

- Uppdrag som ersätts med timarvode eller förlorad arbetsförtjänst vid varje enskilda tillfälle, inte utgör anställning och normalt inte kan hänföras till förvärvsarbete i den mening som avses i ALF. (Se bl.a. Mål nr 1813-2001 m f I)
- Uppdrag som förtroendevald med ersättning för varje tillfälle utgör inte anställning. Det saknas stöd för att räkna personens förtroendeuppdrag som förvärvsarbete enligt 12 paragrafen ALF¹⁰. Den omständigheten att personen erhållit ersättning för förlorad arbetsförtjänst påverkar inte bedömningen. Personens politiska uppdrag kan därför inte likställas med ett sådant förvärvsarbete som kan tillgodoräknas för rätt till arbetslöshetsersättning enligt ALF. (mål nr 10964-00)
- Det är den oreducerade inkomsten av anställning som utgör underlag för beräkningen av dagsförtjänsten. (se även AMS-meddelande från 1995, nr 17).

En orsak som inte framkommer i de fall som här tittats på, är en specifik och i utredningshänseende mycket intressant hjälpregel som fanns i myndighetens föreskrifter fram till årsskiftet 2006/2007. Denna kommer att redogöras för i kommande avsnitt.

Vid bedömningar om rätten till ersättning för förtroendevalda från arbetslöshetskassa brukar dock ett AMS¹¹-meddelande från 1995 (nr 17) åberopas som stöd vid beslut. AMS-meddelandet föranleddes av att arbetslöshetskassorna hade framställt en fråga om AMS syn på hur förtroendeuppdrag inom exempelvis kommun och landsting ska betraktas i arbetslöshetsförsäkringen. Men frågan var också aktuell utifrån andra förtroendeuppdrag utanför politiska församlingar. Av AMS meddelande tillika svar på kassornas förfrågan, framgår bland annat att;

”Heltidsuppdrag som förtroendevald och deltidsuppdrag där uppdraget fullgörs på en betydande del av heltid och ersätts med betydande årsarvoden bör från ersättnings synpunkt jämföras med anställning.”

I förannonseringen till denna ståndpunkt, tar AMS-meddelandet sin utgångspunkt i hur kommunallagen är beskaffad.

För kassornas vägledning anför man vidare följande;

”Den som ägnar sitt arbetsliv åt politiskt arbete gör en viktig samhällsinsats varför han/hon inte bör stå utanför det skyddsnet som arbetslöshetsförsäkring och KAS utgör i

¹⁰ **12: e paragrafen i ALF reglerar Arbetsvillkoret enligt följande:**

12 § Rätt till ersättning vid arbetslöshet har sökande som under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde

1. haft förvärvsarbete i minst 6 månader och utfört arbetet under minst 80 timmar per kalendermånad, eller
2. haft förvärvsarbete i minst 480 timmar under en sammanhängande tid av 6 kalendermånader och utfört arbetet under minst 50 timmar under var och en av dessa månader (arbetsvillkor).

För att ha rätt till en inkomstrelaterad ersättning skall den sökande ha uppfyllt arbetsvillkoret efter det senaste inträdet i arbetslöshetskassan. En sökande som omedelbart före inträdet har varit medlem i en annan sådan kassa får för att uppfylla arbetsvillkoret tillgodoräkna sig tid i den kassan. Lag (2006:1546).

¹¹ AMS, Arbetsmarknadsstyrelsen, dåvarande ansvarig myndighet.

det fall uppdraget upphör och den förtroendevalda inte får pension eller går tillbaka till sitt tidigare arbete. Motsvarande gäller även den som åtar sig annat förtroendeuppdrag, vilket till följd av sin omfattning, inskränker den förtroendevaldas möjlighet att förvärvsarbeta.”

På grund av en otydlig lagstiftning¹² och troligen därför att staten (läs AMS-meddelandet) i första hand gjort sina överväganden med utgångspunkt från kommunallagen görs en till synes olycklig eller om man så vill – snäv - tolkning som fjorton år senare förefaller bära viss giltighet. Följden blir att prövning av förtroendevaldas rätt till ersättning idag behandlas olika beroende på om uppdragen ersätts vid varje tillfälle (oavsett omfattning) eller om det rör sig om heltidsuppdrag alternativt årsarvoderade deltidsuppdrag. För få fall verkar dock vara prövade för att här kunna anta att det råder en entydig praxis.

Det problem man försökte lösa handlade då inte om mindre uppdrag, utan om uppdrag som översteg långt mer än halvtid. Bakgrunden hade framförallt att göra med del- eller heltidsarvoderade kommunpolitiker som riskerade att stå utan skyddsnet den dag uppdraget upphörde.

2.3.1 Uppdraget - inte att jämföra med förvärvsarbete

I en kammarrättsdom från i år (Mål nr 1977-08) kommer man till slutsatsen att personens förtroendeuppdrag inte var att jämföra med förvärvsarbete. I överklagandet gjorde personen gällande att den genomsnittliga veckoarbetstiden borde fastställas till 40 timmar eftersom andra anställningar kunde upprätthållas jämte förtroendeuppdraget.

Motparten som var den aktuella arbetslöshetskassan ansåg inte att överklagandet skulle bifallas, bland annat på grund av att det av arbetsgivarintyget från fackförbundet framgick att det rörde sig om ett förtroendeuppdrag och att ersättningen som utbetalades avsåg förlorad arbetsförtjänst.

Länsrätten hänvisade till arbetsmarknadsstyrelsens meddelande nr 17/1995, där det bland annat sägs att för en person som blivit arbetslös och som vid sidan om tidigare anställning haft enstaka förtroendeuppdrag, är det den reducerade inkomsten av anställning som utgör underlag för beräkningen av dagsförtjänsten. Hur egentligen ”den reducerade inkomsten av anställning” ska förstås, är naturligtvis av stort intresse här. Det skulle gå att tolka AMS-meddelandet som så att en arbetslöshetskassa vid beräkning av dagsförtjänst ska utgå från den fasta månadslönen, istället för att reducera/ta bort de enstaka timmar som denne fått ersättning för förlorad arbetsförtjänst på grund av exempelvis fackligt eller politiskt uppdrag.

Om man då i praxis är konsekvent med att inte räkna bort tiden för förtroendeuppdraget ur beräkningsunderlaget, trots att förlorad arbetsförtjänst istället för lön utgått, skulle förmodligen en del ur gruppen förtroendevalda skonas från

¹² (där förvärvsarbete inte närmare har definierats i lagen)

reducering av sin a-kasseersättning. Det var troligen också en vanlig ordning på kassorna, fram till 1 januari – 07 när IAF (Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen) - den numera ansvariga myndigheten, tog bort den s.k. hjälpregeln ur sina föreskrifter. Hjälpregeln såg till att sådan obetald frånvarotid som exempelvis sjukdom och vård av barn inte skulle reducera den försäkrades ersättning. När föreskriften togs bort kom alltså alla timmar med obetald frånvaro att räknas bort i beräkningsunderlaget för arbetslöshetsersättning från a-kassan. Så även för förtroendevalda. Det går naturligtvis att spekulera i vad syftet bakom att ta bort hjälpregeln var. Troligt är att myndigheten ville leva upp till regeringens intentioner med att det är den faktiska inkomsten av arbete som ska ligga till grund för ersättning. Hur känt det då var att det skulle bidra till att förvärva situationen för förtroendevalda är mer osäkert.

Vad som har skett efter hjälpregelns borttagande 2007 är bland annat att röster höjts mot orättvisan i att föräldrar och sjuka ska drabbas så av regelverket. Så sent som den 1 juli i år trädde en lagändring i kraft som ändrade på detta.

I samma fall som har redogjorts för ovan, men i Kammarrättens domskäl konstateras bland annat att begreppet förvärvsarbete inte har definierats av lagstiftaren. Domskälet hänvisar till två förarbeten. Det första gäller förarbete till proposition 1973:56, s. 231, och det andra förarbete till proposition 1996/97:107 s 97 f och prop. 2006/2007:15 s. 27. I de senare förarbetena anges att huvudprincipen bör vara:¹³

att för att få rätt till arbetslöshetsersättning bör sökanden ha utfört reguljärt arbete i viss omfattning. Vid bestämmande av normalarbetstiden ska ingå allt arbete som är av den typ som är tillgodoräkningsbart i försäkringen, alltså även arbete enstaka dagar och timmar under förutsättning att kalendermånaden ingår i ramtiden. Grundtanken med arbetslöshetsförsäkringen är att den stadigvarande inkomst man tidigare uppburit ska återspeglas i nivån på den arbetslöshetsersättning som lämnas då man blir arbetslös. I praxis har tagits fast på om det förelegat fast förankring på arbetsmarknaden, att det varit fråga om ett reguljärt och seriöst arbete i syfte att förvärva en inkomst samt att det varit fråga om ett otvetydigt anställningsförhållande (jfr Regeringsrättens dom den 16 november 2005, RÅ 2005 ref.90, samt Försäkringsdomstolens dom den 2 juli 1970 refererad i Tidskrift för allmän försäkring 1979:27). Jämväl har beaktats arbetets tidsmässiga omfattning samt ersättningens och arbetets karaktär.

Därefter konstateras att personen inte har varit anställd av fackförbundet, utan utfört sina sysslor till följd av ett förtroendeuppdrag, där ersättning utgått per timme. Uppdraget har utförts under en begränsad tid av ramtiden och inte omfattat sysselsättning under hela perioden som förtroendevald. Under de aktuella månaderna har uppdraget därtill utförts i varierande omfattning. Kammarrättens slutsats blev därför att uppdraget inte kunde jämföras med förvärvsarbete, och därmed inte kan medräknas i den genomsnittliga veckoarbetstiden.

¹³ texten som följer är referat från domskälet.

Det har här inte vidare utretts. Frågan är vad ersättningen egentligen faller på, eftersom tillfällig timanställning är ersättningsgrundande även om den bara pågått under en del av ramtiden och i varierande grad.

2.3.2. Ingen sammanräkning av tid med förtroendeuppdrag och förvärvsarbetad tid i anställning

I ett annat fall (Mål nr 923-08) från april i år - handlade det om en person som var ledig och i enlighet med förtroendemannalagen hade rätt till ledighet från sitt arbete för att kunna fullgöra sitt uppdrag. Personen fick avdrag på sin lön för den tid hon arbetade fackligt, och för motsvarande avdrag hade hon fått utbetald ersättning från fackförbundet. Uppdraget motsvarade ungefär halvtid. I överklagandet hänvisas till en kammarrättsdom från den 26 januari 2006, mål nr 255-05, där det sägs att ett relativt omfattande förtroendeuppdrag där uppdragsgivaren betalat sociala avgifter kan räknas som förvärvsarbete. Fackförbundet hade också betalat sociala avgifter och dragit skatt.

Kassan bestrider dock bifall till överklagandet genom att framförallt anföra att det fackliga uppdraget har varierat i omfång, från månad till månad. Man menar att uppdragen under ramtiden i genomsnitt omfattar långt mindre än 40 procent av en heltidstjänst. Dessutom hänvisar man till att fackförbundet i arbetsgivarintyget uppgett varierande arbetstid och endast i tre av tolv månader har uppdragen uppgått till 80 timmar eller mer. Övriga månader varierar omfattningen mellan åtta och 56 timmar per månad.

Om kassan här avsåg att personen med det sammanlagda arbetet inte uppfyller arbetsvillkoret, så skulle det vara det självklara skälet till att neka ersättning. Det är inte arbete hos en viss arbetsgivare som ska uppgå till 80 timmar utan den sammanräknade tiden. Av domskälets övriga text framgår dock att det inte var aktuellt att räkna samman tiden för förtroendeuppdraget med personens förvärvsarbetade tid i anställning. Tiden med förtroendeuppdraget fick helt enkelt inte medräknas alls.

I länsrättens domskäl som följer hänvisas till att gällande bestämmelser framgår av kassans beslut (se ovan). Dessutom slår man fast att av praxis, genom bland annat kammarrättsdom i Stockholm den 1 november 2001 i mål nr 1813-2001, följer att uppdrag som förtroendevald som ersätts med timarvode eller förlorad arbetsförtjänst för varje enskilda tillfälle, inte utgör en anställning och normalt inte kan hänföras till förvärvsarbete i den mening som avses i ALF.

Bara spekulation är möjlig, men det är inte osannolikt att en bibehållen hjälpregel skulle inneburit att hennes ersättningsrätt aldrig hade kommit att ifrågasättas.

2.3.3 Ett avvikande domskäl - förtroendevald fick inräkna tid med förtroendeuppdrag

En dom som förefaller avvika i sin bedömningsgrund, är en kammarrättsdom från 2006 (mål nr 255-05). Personen hade arbetat som förtroendevald i en församling och fått ersättning per timma. Frågan i målet handlade om den sökande uppfyllde ett arbetsvillkor och om på det vis den ersatts på kunde jämföras med förvärvsarbete. Den

aktuella kassan ansåg inte det och inte heller IAF. Däremot gjorde kammarrätten en motsatt bedömning och därmed bifölls medlemmens överklagan. Den bakomliggande faktorn till att kammarrätten i det här fallet gör en delvis annan bedömning som innebär att den enskilde, trots att den ersatts per tillfälle, ges rätt till ersättning från a-kassan för tiden med förtroendeuppdrag, har att göra med att hans jobb tidigare haft en annan mer permanent karaktär än ersättning timme per timme. Om man dock väljer att bortse från det - att den förtroendevalda tidigare innehaft årsarvode på församlingen men som vid en omorganisation, blev föremål för omprövning, kan man påstå att detta fall inte skiljer sig nämnvärt från de övriga fall som redovisats ovan. I det faktum att ett domslut kan vara avhängigt hur individuella omständigheter, redogörs för och klarläggs i ett överklagande, visar åter igen hur skör lagen är i detta avseende.

Att ha i åtanke här är att vid detta tillfället fanns fortfarande hjälpregeln.

2.4 Sammanfattande slutsatser

En fackligt förtroendevald som tar ledigt från sitt ordinarie jobb för fackliga förtroendeuppdrag på deltid riskerar att få en väsentligt lägre ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Som beskrivits beror det på att de inte får tillgodoräkna sig det fackliga uppdraget vid beräkningen av normalarbetstiden som ligger till grund för ersättningen. Den hjälpregel som tidigare fanns i föreskrifterna från myndigheten och som gjorde det möjligt att tillgodoräkna sig obetald frånvaro, är borttagen. Möjligheten att tillgodoräkna sig tiden med förtroendeuppdrag verkar inte heller påverkas av hur ersättning för uppdraget har utgått. Att ersättning för förlorad arbetsförtjänst har utgått, varpå arbetsgivaravgifter är betalda har inte haft någon betydelse. Att begreppet förvärvsarbete inte har definierats av lagstiftaren – som också konstaterats i ett av domskälen, förefaller också utgöra ett problem när ersättningsrätten ska provas i domstol.

Intressant att notera är att även om två av de tre beskrivna fallen i avsnitten ovan innebär avslag på överklagandena med slutsatsen att uppdragen inte går att jämställa med förvärvsarbete, så hänvisar domarna till delvis olika källor. Detta visar att lagstiftningen i det här avseendet har en bräcklig grund.

I den ena domen som redogjordes för ovan var det tydligt att personen hade ledigt i enlighet med förtroendemannalagen från sin ordinarie anställning och att förtroendeuppdraget också var med anledning av det ordinarie jobbet. Av den andra domen framgår att en person inte heller ges rätt till ersättning från a-kassan för tid då hon haft förtroendeuppdrag vid sidan av andra anställningar. Hon har alltså inte i egentlig mening varit ledig från någon anställning för att kunna utföra förtroendeuppdraget.

Av LO-kongressens beslut framgår att målet är att alla fackliga uppdrag som ersätts med förlorad arbetsförtjänst ska bli ersättningsgrundande. Det kan diskuteras om en kompletterande försäkring även avser sådana uppdrag där man över huvud taget inte har behövt vara ledig från annat arbete. Här kan finnas ett behov av att precisera innebörden av kongressbeslutet och vad som är eller bör vara rimligt att ersätta. Den

vanliga förekomsten av deltidarbete och därtill ofrivilligt deltidarbete är då å andra sidan en aspekt att väga in.

Sammanfattningsvis; att lagstiftaren inte tydligt har definierat begreppet förvärvsarbete och vad som går att jämföra med det, verkar utgöra en viktig förklaring till det breda utrymmet för olika tolkningar. Alltså tycks det inte så enkelt som att tid med förtroendeuppdrag som ersätts med förlorad arbetsförtjänst inte går att jämföra med förvärvsarbete vid prövning av arbetsvillkor och rätt till ersättning. Det finns ingen paragraf i ALF som uttryckligen inte medger att förtroendeuppdrag jämförs med förvärvsarbete. Hur än ersättningsformen benämns, verkar grundproblemet snarare vara en lagtolkning – som anger att tid med förtroendeuppdrag, ersatt timme per timme, inte går att tillgodoräkna sig i arbetsvillkoret. Tolkningen har utvecklats från ett AMS-meddelande där kommunallagens svagheter vad beträffar regelverk kring ersättningar verkar bli vägledande för en utvecklad praxis vad beträffar a-kasseersättning.

Att förtroendevaldas rätt till arbetslöshetsersättning från a-kassan ska vara avhängig vilken form av ersättning som utgått och hur ofta eller sällan den har utbetalats, torde inte utgöra den mest optimala bedömningsgrunden.

Slutligen bör särskilt understrykas att om vi överhuvudtaget kan tala om en praxis i bedömningarna om ersättningsrätt för förtroendevalda, så är denna inte ristad i sten – utan kan komma att ändras från en dag till en annan.

2.5 Gammalt problem blir högaktuellt - de borgerliga beräkningsreglerna påverkar

Att förtroendevalda får begränsad rätt till ersättning från a-kassan är ett känt dilemma som övervintrat flera mandatperioder. Varför har då frågan aktualiserats i närtid när faktum inte har förändrats mycket i sak? Den orsak som väger allra tyngst jämte det faktum att fler förtroendevalda nu drabbas av arbetslöshet, torde vara de regelförändringar som har skett efter år 2006 i arbetslöshetsförsäkringen. De ändrade beräkningsreglerna sätter de förtroendevalda i ett än sämre läge. Den dramatiskt stigande arbetslösheten innebär också en ökad oro för att drabbas av regelverket.

De förändrade beräkningsreglerna som åsyftas handlar bland annat om skärpningen av arbetsvillkoret och att normalarbetstiden beräknas på 12 månader istället för sex månader. Tillsammans med det man kan kalla den springande punkten, den s.k. hjälpregeln i myndighetsföreskrifterna som upphörde att gälla 1 januari 2007, blir konsekvenserna uppenbara. Hjälpregeln såg till att sådan obetald frånvarotid som exempelvis sjukdom och vård av barn inte skulle reducera den försäkrades ersättning. När föreskriften togs bort kom alltså alla timmar med obetald frånvaro att räknas bort i beräkningsunderlaget för arbetslöshetsersättning. Så även för förtroendevalda.

Reglerna har dessutom ändrats på fler sätt. Med de ändrade reglerna för arbetsvillkor och normalarbetstid måste man förvärvsarbete minst 6 månader med 80 timmar per månad. (tidigare räckte 70 timmar). Mot den bakgrunden kan a-kasseersättningen

påverkas för den som på grund av sitt förtroendeuppdrag kommer under 80 h (timmar) i förvärsarbete. En förtroendevald som fullgör förtroendeuppdrag med förlorad arbetsförtjänst, kan alltså inte tillgodoräkna sig de ersatta förtroendeuppdragstimmarna. Att fullgöra sitt uppdrag och samtidigt genom sitt ordinarie arbete nå upp till det nya skärpta arbetsvillkoret, blir då helt enkelt svårare – trots att du förvärsarbetade lika mycket som när de tidigare reglerna gällde.

Reglerna slår inte bara mot förtroendevalda som tar ledigt från arbetet för att exempelvis jobba fackligt eller politiskt, där de blir ersatta timme för timme med förlorad arbetsförtjänst. Det får också stora konsekvenser för deltidsarbetande. En halvtidsanställd får svårt att klara det skärpta arbetsvillkoret på 80 timmar per månad. Om man har ett heltidsmått som är mindre än 40 timmar per vecka (Kommunal har t. ex. 37 tim) blir det svårt att kvalificera sig till en inkomstbortfallsförsäkring om man arbetar på en 50 procentig tjänst. För en förtroendevald som dessutom är deltidsarbetande, blir konsekvenserna än större.

Att normalarbetstiden beräknas på 12 månader istället för 6 månader, innebär i praktiken en fördubbling av tiden för att kvalificera sig till en full inkomstbortfallsförsäkring.

I och med rådande läge på arbetsmarknaden får problematiken allt högre relevans och drabbar allt fler.

Det går naturligtvis att spekulera i vad syftet bakom att ta bort hjälpregeln var. Troligt är att myndigheten ville leva upp till regeringens intentioner med att det är den faktiska inkomsten av arbete som ska ligga till grund för ersättning. Hur känt det då var att det skulle bidra till att förvärra situationen för förtroendevalda är mer osäkert.

Vad som har skett efter hjälpregelns borttagande 2007 är bland annat att röster höjts mot orättvisan i att föräldrar och sjuka ska drabbas så av regelverket. Så sent som den 1 juli i år trädde en lagändring i kraft som ändrade på detta. Däremot har ingen hänsyn tagits till förtroendevalda i den nya lagen. Sammanfattningsvis kan man säga att rättsskyddet har ökat för sjuka och föräldrar som vårdar barn, i och med att en borttagen myndighetsföreskrift ersatts med en lagparagraf beslutad av riksdagen. Det är positivt. För de förtroendevalda däremot har rättsskyddet tvärtom minskat. Det är negativt.

Ur ett arbetslinjeperspektiv kan det tyckas klandervärt att neka ersättning grundad på förtroendeuppdrag – till arbetsökande som i många fall dessutom upprätthållit ett förvärsarbete vid sidan om sina förtroendeuppdrag. Men det finns också en annan grund till att skarpt ifrågasätta den lagtolkning som börjat få – om än ett svagt – fäste. Ur ett deltagardemokratiskt perspektiv torde det vara förkastligt att i gemensamma försäkringar negativt särbehandla vissa förtroendevalda som lägger ned arbetstid på ett eller flera uppdrag. Även om uppdraget är beroende av att den enskilde själv har accepterat att ta på sig det, så är man utsedd av medlemmar/medborgare för att utföra något till gagn för medlemmar/medborgare. I den teoretiska diskussionen återkommer ett resonemang kring bland annat deltagardemokrati.

3. Modeller med en kompletterande försäkring

På nästa sida följer tre förklaringsmodeller, där vi utgått från ett exempel där en person arbetat fackligt till 25 procent, under premissen att den varit ledig från sitt ordinarie heltidsarbete, med reducerad lön. Figur 1 redovisar hur läget ser ut idag, medan figur två och tre redovisar två tänkbara modeller, men vilka båda har sina givna begränsningar på grund av de regler som idag finns i arbetslöshetsförsäkringen.

3.1 En AGB-kompletteringsförsäkring

Utsikterna för att skydda inkomstförlusten med en försäkringslösning vid sidan om arbetslöshetsförsäkringen är förknippad med en del svårigheter. En sedvanlig försäkring med periodisk utbetalning fungerar inte på grund av att ersättningen kommer att samordnas med a-kasseersättningen, vilken då reduceras med ett lika stort belopp som det som utbetalas från den kompletterande försäkringen.

Av de domskäl som redogjorts för tidigare framgår att tid med förtroendeuppdrag där ersättning för förlorad arbetsförtjänst utgått, inte kunde jämföras med förvävsarbete och ej var ersättningsgrundande. Enligt ett sådant synsätt och kopplat till diskussionen om en kompletterande försäkring, borde då inte heller förlusten av uppdragen vara att betrakta som arbetslöshet. Bör då ersättning som utbetalas för förlusten av de uppdragen betraktas som utbetald med anledning av arbetslöshet? Om inte – bör det inte heller reducera arbetslöshetsersättningen från arbetslöshetskassan.

Av lagen, 31 paragrafen, framgår det tydligt att fortlöpande ersättning med anledning av arbetslöshet från någon annan reducerar a-kasseersättningen. Den bakomliggande orsaken torde vara att högre ersättning försämrar incitamenten att ta arbete, även om det inte riktigt hör hit. Däremot så samordnas inte engångsbelopp som utgår från AGB till privatanställda arbetare och AGF-KL till kommun- och landstingsanställda. Dessutom får försäkringstagaren behålla beloppet även om han eller hon direkt efter uppsägningen börjar en annan tjänst på arbetsmarknaden.¹⁴

AGB-ersättningen utgår till anställda över 40 år som blir uppsagda. Dock under förutsättning att de har varit anställda hos företaget i 5 år eller 50 månader hos företag med kollektivavtal. AGF-KL gäller från 25 års ålder. En idé som vi har bett Folksam att skissa på är att använda sig av motsvarande AGB-upplägget för gruppen personer som arbetar fackligt. Om dessa personer blir uppsagda från sitt ordinarie jobb i anslutning till sitt fackliga uppdrag så skulle ett engångsbelopp utgå från försäkringen, exempelvis ett halvt prisbasbelopp, det vill säga 21 400 kronor. Försäkringen tecknas av de fackliga organisationerna hos något försäkringsbolag. För att inte krocka med ordinarie AGB försäkring bör, enligt Folksams sakkunnige, försäkringen endast omfatta personer som inte har kvalificerat sig för AGB. Folksam menar här bland annat att man om man vill även kan se den befintliga kollektivavtalade AGB-försäkringen som att den täcker

¹⁴ Folksams hemsida.

åtminstone en del av den inkomstförlust för förtroendeuppdrag, som uppstår vid arbetslöshet.

Då återstår den centrala frågan; om en sådan kompletterande försäkring för förtroendevalda skulle samordnas med arbetslöshetsförsäkringen? Ja, enligt SO:s tolkning sker troligtvis en samordning, eftersom den kompletterande AGB-ersättningen då skulle räknas som någon form av lön/avgångsvederlag, vilket i sin tur innebär att man skjuter på utbetalningen av ersättning från a-kassan. Alla former av avgångsvederlag förutom de kollektivavtalade, innebär idag att ersättningen från a-kassan skjuts upp. Av bland annat det skälet är också Folksams bedömning i dagsläget att utsikterna för att skapa en kompletterande försäkring är mycket små. För att helt kunna utesluta idén, och bli viss om att en samordning med arbetslöshetsförsäkringen sker, skulle eventuellt ett juridiskt utlåtande behövas.

3.2 Läget idag + två exempel på modell med kompletterande försäkring¹⁵

IDAG

Heltidsarbetslös till 100 procent

Förtroendeuppdrag, motsvarande 25 procent av tidigare arbetstid = ej ersättningsgrundande då ersättning för förlorad arbetsförtjänst utgått.

Andel av arbetad tid som för denna person försäkras enligt ALF = 75 procent

25 procent, (en fjärdedel av den arbetade tiden) ersätts inte –på grund av att ALF inte medger att tid som ersätts med förlorad arbetsförtjänst, får tillgodoräknas i beräkningsunderlaget för ersättning.

Det bästa tänkbara – en modell med förhinder

Heltidsarbetslös till 100 procent

Andel av tid som försäkras enligt ALF = fortfarande 75 procent

En *periodisk ersättning* utgår från kompletterande försäkring så länge du är arbetslös och får ersättning från den vanliga arbetslöshetsförsäkringen. . Kan troligen förutsätta en lagändring.

Hinder: Kommer sannolikt att samordnas med arbetslöshetsförsäkringen.

Alternativ modell

Heltidsarbetslös till 100 procent

Andel av arbetad tid som försäkras enligt ALF = fortfarande 75 procent, på grund av förtroendeuppdrag med förlorad arbetsförtjänst, ej jämföras med förvärvsarbete.

Tänkbart

Utfyllnad/Kompensation utgår med ett engångsbelopp från kompletterande försäkring (AGB) i samband med arbetslöshet och då förtroendeuppdrag upphör. Kan troligen förutsätta en lagändring.

Hinder: Kommer sannolikt att samordnas med a-kassan

Alla former av avgångsvederlag utom de kollektivavtalade, innebär idag att ersättningen från a-kassan skjuts upp.

Om samordning med a-kasseersättningen sker faller hela idén med att fylla ut sitt inkomstbortfall. För att ändra förutsättningarna så att en kompletterande ersättning inte samordnas med ersättning från a-kassan, är bedömningen att detta kräver

¹⁵ I ovan konstruerade exempel antas att en person har haft förtroendeuppdrag, där ersättning för förlorad arbetsförtjänst utgått och att detta motsvarat 25 procent av den tidigare arbetade tiden. Personen har alltså haft ett annat jobb, som i tid motsvarar 75 procent av en heltid.

ändringar i ALF. Det skulle i så fall innebära en process i två steg: 1. Att få till stånd en ändring i lagen. 2. Skapa en ny försäkring.

En ändring i lagen är också det som förutsätts för att göra förlorad arbetsförtjänst ersättningsgrundande. Det skulle å andra sidan endast innebära en process i ett steg istället för två.

Vilka andra frågor är motiverade att ställa vid en eventuell kompletterande försäkring? En handlar om dess förhållande till den "vanliga" a-kasseersättningen. I den mening arbetslöshetsersättning generellt kan betraktas som ett omställningsstöd, är frågan hur stort beloppet på ett engångsbelopp i så fall skulle vara - eller om man så vill - vilken tid ersättningen ska motsvara. Utredningens utgångspunkt är att ingen ska behöva lida inkomstförlust på grund av fackligt förtroendeuppdrag i händelse av arbetslöshet, men å andra sidan inte heller tjäna på det. Komplikationen med ett engångsbelopp är som nämnts tidigare bland annat omöjligheten i att på förhand kunna räkna ut arbetslöshetstiden. Dessutom förefaller rättsläget vad gäller samordningen med a-kasseersättningen vara osäkert.

Arbetslöshetsersättning finns ju till för att trygga inkomsten under just den tid personen är arbetslös. Det som i så fall kunde övervägas är att räkna ut en slags genomsnittlig arbetslöshetstid för förbundens fackligt förtroendevalda, och på den grundvalen stipulera en ersättning som är rimlig. Samtidigt kommer det ändå alltid finnas personer som blir antingen under- eller överkompenserade i en sådan lösning. Beroende av framförallt tre faktorer; tidigare lön, omfattning av uppdrag, samt reell tid i arbetslöshet, kan behoven av utfyllnad troligen se väldigt olika ut. Naturligtvis skulle ju ersättningen i en kompletteringsförsäkring kunna variera med de två första faktorerna, som lön och omfattning av uppdrag. Men att ge en ersättning oberoende av tiden i arbetslöshet kullkastar dock till stor del syftet med försäkringen.

Om den kompletterande försäkringen istället avser att endast fylla ut a-kasseersättningen under den exakta tiden i arbetslöshet, förutsätts att den är periodisk och endast utgår så länge ersättning från a-kassan utgår. När en person av något skäl inte längre står till arbetsmarknadens förfogande, eller i den stund hon eller han får ett nytt arbete, bör även ersättning från den kompletterande försäkringen upphöra. Detta är en mer direkt och därför mer tilltalande lösning på problemet men den kräver som sagt lagändringar.

En annan variation på problemet med ett engångsbelopp oberoende av arbetslöshetstiden är om man blir arbetslös men omedelbart övergår till en tjänst på deltid eller börjar arbeta som timanställd. Är det i sådana fall motiverat att en kompletterande försäkring med ett engångsbelopp faller ut om individen behåller förtroendeuppdrag (alternativt får förtroendeuppdrag som i tid ungefärligen motsvarar tidigare förtroendeuppdrag)?

Givet de regler som gäller i den allmänna försäkringen bör i alla fall en grundförutsättning för rätten till kompletterande ersättning vara att man uppfyller grundvillkoren för den allmänna försäkringen. Svårigheten skulle kunna vara hur en

kompletterande försäkring, administrerad och utbetald via ett försäkringsbolag, i alla lägen ska kunna kontrollera och säkerställa att så är fallet. Enklast vore att kontrollera om arbetslöshetsersättning från arbetslöshetskassa har erhållits. Om det ska finnas någon nedre gräns för hur mycket arbetslös man ska ha varit kan möjligen diskuteras. Då återuppstår förmodligen komplikationen med att ersättningen betalas ut med anledning av arbetslöshet.

Om likvärdiga villkor som i den allmänna försäkringen bör gälla för en kompletterande försäkring kan diskuteras. Men om en person som inte längre står till arbetsmarknadens förfogande därför att hon eller han i nära anslutning till arbetslösheten påbörjar exempelvis föräldraledighet, studieledighet eller därför att hon eller han under uppsägningstiden inte anses vara arbetslös i lagens mening (på grund av att någon form av lön utgår), bör inte kompletterande ersättning vara aktuell. Att den enskilde står till arbetsmarknadens förfogande torde dock kunna intygas genom exempelvis att den enskilde begär ett intyg från den arbetslöshetskassa man tillhör, som sedan sänds till försäkringsbolaget.

En annan fråga, som berördes inledningsvis, handlar om vad som bör gälla för den person som arbetat exempelvis 80 procent i en anställning men sen är exempelvis aktiv ungdomsledare som arvoderas. Personen är i det fallet – under den huvudsakliga tiden av förtroendeuppdraget - inte ledig från sitt ordinarie arbete, och kan därmed inte åberopa att den kommer sämre ut i arbetslöshetsförsäkringen på grund av reglerna i a-kassan. Så länge uppdrag och arvodering fortsätter efter att anställningen upphör, är det inte heller ett problem. Det bör först bli ett problem när uppdraget upphör och tiden för förtroendeuppdraget inte är ersättningsgrundande. Ska den tiden också vara ersättningsgrundande? Å andra sidan skulle möjligen de gällande reglerna i försäkringen om fler anställningar eller om bisyssla gå att tillämpa, om bara det grundläggande problemet för förtroendevalda löses.

4. Möjligheter och hinder med anställningar av förtroendevalda

Grunden för arbetslöshetsförsäkringen är att all förvärvsinkomst försäkras. Om fackliga förtroendeuppdrag som idag ersätts med förlorad arbetsförtjänst görs om till lön skulle dessa följaktligen kunna ligga till grund för ersättning. Om man tills vidare och till en del vill komma runt denna begränsning som finns i lagstiftningen, är detta en möjlighet. Det finns dock också vissa svårigheter.

Att det finns en viss distinktion mellan att anställas och att väljas till ett förtroendeuppdrag kommer man inte ifrån. Det är inte otroligt att anta att anställningar inte i alla lägen skulle komma i fråga, men kan aktualiseras för förtroendeuppdrag där det finnes lämpligt.

Med anställningsalternativet kan finnas andra svårigheter som bör beaktas, samtidigt som konsekvenserna av att anställa förtroendevalda givetvis kan variera.

Ur a-kassesynpunkt kan nya svårigheter uppkomma för den som anställs. För individen – i det fall den kan ses som timanställd av facket kommer deltidsbegränsningen att aktualiseras den dag personen kliver av sitt reguljära arbete men fortsätter med anställningen i det fackliga förtroendeuppdraget. Det innebär att ersättningsperioden begränsas till 75 dagar så länge deltidsanställningen fortgår. Detta faktum kan å andra sidan även aktualiseras i den händelse förlorad arbetsförtjänst skulle godkännas som ersättningsgrundande i ALF, och personen fortsätter att jobba fackligt, efter att den ordinarie anställningen upphört.

Att vara förtroendevald är ett uppdrag en person blir utsedd till av den organisation och de medlemmar den företräder. Att beakta är att ett anställningsförhållande med den fackliga organisationen innebär att man i åtminstone formell mening kliver in i en ny roll.

Även om förtroendevalda anställs skulle problemet med att arbetslöshetsförsäkringen idag inte jämställer tid med förtroendeuppdrag med förvärvsarbetad tid, att kvarstå. Det skulle innebära fortsatta problem för dem som vid arbetslöshet, har haft exempelvis ett eller ett mindre antal fackliga förtroendeuppdrag ersatt med förlorad arbetsförtjänst, vid sidan om sitt ordinarie förvärvsarbete.

5. Diskussion utifrån den teoretiska ramen

Att hålla sig till en fullt värderingsfri analys låter sig inte göras. Istället förs här en normativ och konstruktiv diskussion utifrån frågor om vad som bör vara rimligt, men dessutom möjligt.

Att dagens arbetslöshetsförsäkring har inslag som snarare hindrar än uppmuntrar till fackliga förtroendeuppdrag utgör inte bara ett stort problem för de individer som drabbas utan ger effekter för möjligheterna att bedriva fackligt arbete. Att det finns lagar eller regler som i någon mening lägger hinder för fackligt arbete bör inte vara förenligt med vare sig synen på en neutral stat, och inte heller ett synsätt som bygger på ett vidare deltagardemokratiskt perspektiv. I den förra (neutral stat) kan autonomiprincipen åberopas, innebärande att staten inte bara bör stå neutral till medborgarnas val av livsprojekt. Den innebär också att staten – så långt möjligt, bör sträva efter likvärdiga möjligheter för medborgarna att förverkliga sina idéer och planer.¹⁶ I försvaret för den neutrala staten blir det därmed också möjligt att tillfoga principer om resursjämlighet eller om man så vill grundläggande resurser, fördelat utifrån att människor är olika och har olika behov.

För att inledningsvis också nämna något om den deltagande demokratin, så ser denna ett värde i och uppmuntrar att medborgarna på olika sätt deltar och engagerar sig i samhället och demokratin. Dessa två synsätt eller modeller – den deltagande demokratin och den neutrala staten bör givetvis gå att förena. Däremot bör ingen av dem leda fram till en lagstiftning som inskränker eller kränker möjligheterna att arbeta fackligt.

¹⁶ Bo Rothstein, 1994, Vad bör staten göra?, Se resonemang sid. 60-67.

Enligt denna syn på statens räckvidd borde inte heller åtskillnad göras mellan olika slag av ideellt arbete. Inte heller bör staten tillåta en behandling där personer ur försäkringshänseende värderas olika beroende av vilket slags arbete som utförs. I rådande lagstiftning och praxis verkar dock varken teorin om den neutrala staten eller deltagardemokrati ha fått genomslag. Istället går det att urskilja en lagstiftning som tvärtom inskränker och kränker möjligheterna att arbeta fackligt.

Så här långt kan konstateras att nuvarande begränsningar i arbetslöshetsförsäkringen - försvagar värdet av en eventuell deltagardemokrati och neutral stat.

En frågeställning väl så viktig, även om den sträcker sig utanför individens rätt till ekonomisk ersättning, är vilka värden den allmänna och sammanhållna arbetslöshetsförsäkringen ska bäras upp av? Vad händer när en väsentlig andel av de arbetstagare som tagit på sig fackliga förtroendeuppdrag endast delvis omfattas av denna och istället tvingas till alternativa lösningar?

Viktigt kan också vara att väga in andra kongressbeslut i det alternativ som skulle innebära att skapa en kompletterande försäkring utanför den allmänna försäkringen. Ett sådant kongressbeslut handlar om det principiellt viktiga målet att öka organisationsgraden. Ur den aspekten kan naturligtvis en kompletterande försäkring, som inte av ekonomiska skäl hindrar människor från att ta på sig förtroendeuppdrag, vara en fördel. Åtminstone i ett kort perspektiv, och under tider när arbetslösheten är högre.

Det finns dock annat som talar i motsatt riktning. Trots att viljan att bidra till den allmänna försäkringen kan antas vara relativt hög hos fackligt förtroendevalda, går det att hålla för sannolikt att en försäkring som man har vetskap om att man åtminstone delvis exkluderas ur den dag man verkligen kan behöva den, inte ökar – utan snarare minskar möjligheterna att försvara densamma. Inte därför att man inte vill värna om försäkringen utan snarare därför att de reella möjligheterna blir mindre i takt med att den egna erfarenheten av försäkringen beskärs. Därmed minskar också möjligheten till identifikation.

Om man för ett ögonblick tänker sig att det kan vara så, finns risk för att de fackliga organisationerna försvagar sin trovärdighet och sina möjligheter att argumentera för modellen med frivilliga fackliga arbetslöshetskassor. Möjligheterna att hävda och driva en robust och solidariskt finansierad arbetslöshetsförsäkring, grundad på inkomstbortfallsprincipen riskerar då att minska på sikt. Därmed förloras inte bara kunskaper om arbetslöshetsförsäkringens funktion i de fackliga leden. Även avståndet till de medlemmar och de intressen som man representerar, riskerar att öka. Detta kan i sin tur också vara en negativ faktor för organisationsgraden.

Det är möjligt att inte till fullo, men till en del applicera motsvarande resonemang som tidigare förts vad gäller synen på avtalade ersättningar vid arbetslöshet. En separat försäkringslösning kan ur ett perspektiv te sig naturligt för en facklig organisation, eftersom man vill erbjuda medlemmarna ett bra inkomstskydd vid arbetslöshet. Samtidigt riskerar skapandet av egna förbundsvisa försäkringslösningar att minska

trycket på förbättringar i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen. Därmed påverkas också andra grupper än de som tecknar egna försäkringar. Så länge det å andra sidan endast är en mindre del av löntagarna som väljer separata lösningar förändras inte förutsättningarna påtagligt. Men ju fler förbund som skaffar sig egna försäkringar, desto mindre intresserade blir dessa av att bidra till den gemensamma finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen.¹⁷

En lösning med en kompletterande försäkring eller om man så vill en helt fristående försäkring som skulle täcka hela inkomstförlusten vid arbetslöshet för förtroendevalda, riskerar då också att understödja en icke önskvärd utveckling med allt fler försäkringslösningar utanför nuvarande arbetslöshetsförsäkring – det vill säga den allmänna, sammanhållna samt solidariskt finansierade arbetslöshetsförsäkringen. I ett värsta scenario innebär det att arbetslöshetsförsäkringens legitimitet minskar och banar väg för en grundtrygghetsmodell. Vad gäller en helt fristående försäkring har inte kostnaderna uppskattats, men det torde innebära att de fackliga medlemmarna som kollektivt får ta på sig kostnader för att täcka hela inkomstförlusten vid arbetslöshet. Om varje förbund i större utsträckning skulle betala sin egen arbetslöshet, torde det också innebära ett steg närmare hållningen att varje bransch får stå för finansieringen av sin egen arbetslöshet – vilket LO inte förespråkar.

Det kan konstateras att den borgerliga regeringen inte hittills gjort några utfästelser som löser ersättningsfrågan för förtroendevalda. Däremot har man i 2009 års regleringsbrev till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen uppdragit till myndigheten att utreda frågan. Uppdraget blev under senhösten slutfört och redovisat för den borgerliga regeringen, som hittills inte kommit med någon reaktion. I rapporten föreslår IAF att det införs en ny bestämmelse i ALF som föreskriver att vissa politiska och fackliga förtroendeuppdrag jämföras med förvärvsarbete

Det finns självklart en politisk sida av myntet, vilken bland annat berör så väl synen på fackligt arbete, såsom på försäkringen. Vilka eventuella överväganden kan då komma i fråga för lagstiftarna? Om perspektivet är rådande regler i arbetslöshetsförsäkringen, handlar troligen en av frågorna om vad som är rimligt att den gemensamt finansierade försäkringen ska innefatta givet vissa regler och principer. Här finns naturligtvis olika skolor och uppfattningar.

De som kan antas ha en minimalistisk syn på vad samhället och det gemensamma ska ersätta och därtill en snäv definition på arbete och av vad som går att försäkra, kan förmodas landa i uppfattningen att ersättning för förlorad arbetsförtjänst för fackliga förtroendeuppdrag inte ska vara ersättningsgrundande i a-kassan. I konsekvens med det borde de då föreslå att arbetsgivaravgifterna för ersättning för förlorad arbetsförtjänst, tas bort.

En alternativ uppfattning är om man fortfarande har en förhållandevis snäv syn på vad välfärdsstaten bör omfatta, men intar en mer rationell hållning som i enlighet med en tydlig arbetslinje hävdar att allt arbete ska bejakas. Då blir en slutsats att ersättning för

¹⁷ Andersson, Lindblad, Löfgren, 2006, s 15.

förlorad arbetsförtjänst inte ska exkluderas vid beräkning av ersättning. En sådan position ger dessutom lagstiftaren en möjlighet att om den så vill - förhålla sig neutral – utan att begränsa möjligheterna att bedriva fackligt arbete.

En tredje utgångspunkt är att se fackligt arbete som en sådan integrerad och viktig del av den svenska arbetsmarknadsmodellen att samhället inte ska lägga hinder i vägen som får människor att tacka nej till förtroendeuppdrag.

Här förordas framförallt den tredje utgångspunkten. Den ligger också i linje med den fackliga tradition som finns i Sverige och där den svenska arbetsmarknadsmodellen har ett starkt fäste. I den svenska modellen är de fackligt administrerade a-kassorna en viktig komponent – en struktur som också bidrar till hög facklig organisationsgrad. Den svenska modellen brukar inte sällan förknippas med olika utmärkande drag – inte alltid direkt relaterade till varandra. Inte sällan råder det delade meningar om modellens exakta definition.

Startskottet brukar ofta räknas till Saltsjöbadsavtalet 1938, och har sedan dess kommit att förknippas med parternas viktiga och inflytelserika roll på arbetsmarknaden. Det är en arbetsmarknad som i stor utsträckning regleras med kollektivavtal istället för med lag. Det är också denna modell som är relevant att diskutera här.

Modellen har vidare till stor del förutsatt att det finns en stat som sätter upp spelregler, driver en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Här antas också att den svenska arbetsmarknadsmodellen till stora delar förutsätter att det finns personer som är beredda att ta på sig förtroendeuppdrag och vill vara med och påverka, förhandla och besluta om löner och villkor i arbetslivet. Viljan liksom rättigheten att delta är här central, men förutsätter också att möjligheterna och premisserna för deltagandet är rimliga.

Demokratiutredningens slutbetänkande *SOU 2000:1*, förespråkade en deltagardemokrati med vissa deliberativa inslag. Relevant här är framförallt hur utredningen valde att definiera begreppet deltagardemokrati:

I den deltagande demokratins teori betonas att människan inte bara är en individ utan också en social varelse. Om hon ska kunna utveckla sin potential, behöver hon leva i gemenskap med andra i en anda av jämlikhet, tillit och gemensamma intressen.¹⁸

I demokratiutredningen konstateras också att en demokratisyn som tilldelar själva deltagandet en central roll bör försvaras kraftfullt därför att den leder till att oundgängliga medborgardygder fostras. När enskilda medborgare eller företag kliver ut ur den privata sfären för att samtala och samarbeta med andra skapar de steg för steg den offentliga kultur som behövs för att lösa gemensamma angelägenheter anständigt och legitimt.

¹⁸ En uthållig demokrati, 2001, Demokratiutredningens slutbetänkande.

En viktig slutsats här blir därför att en deltagardemokrati som istället för att hindra – underlättar människors medverkan i samhällslivet, har betydelse också för att upprätthålla den s.k. svenska arbetsmarknadsmodellen. Att vidmakthålla ekonomiska hinder, i form av ett hålrum i lagen, gagnar varken individ, stat eller i det här fallet arbetsmarknadens ena part.

En fråga är då hur man kan eller bör se på en kompletterande försäkring i förhållande till denna teoretiska ram? Det är ett faktum att trots fackliga arbetslöshetskassor och trots den rådande svenska arbetsmarknadsmodellen, riskerar många fackligt förtroendevalda idag att lida inkomstförlust i samband med arbetslöshet. En kompletterande försäkring skulle kunna innebära ett ökat avstånd mellan arbetslöshetskassa och förtroendevald. En eventuell kompletterande försäkringslösning för förtroendevalda, kan också ses mot ljuset av att den framtingas och aktualiseras i samband med att två negativa domar nyligen har fallit och lagens bräcklighet kommit i dager. I avvaktan på en ny dom eller bättre lagstiftning – vad bör göras?

6. Sammanfattande slutsatser

Den sedan länge gällande lagstiftningen som innebär att lön och förtroendeuppdrag behandlas olika vid beräkning av dagpenningen är fortfarande ett stort problem. Att döma av de aktuella domar som redogjorts för är problemet ett begränsat lagutrymme för att kunna jämställa fackliga förtroendeuppdrag – ersätta timme per timme - med förvärvsarbete. Därmed kan man inte räkna med den tid man utfört sitt fackliga uppdrag vid fastställandet av arbetsvillkoret samt vid beräkningen av normalarbetstiden. I dagens tillämpning av regelverket förefaller det vara den hjälpregel som togs bort 2007 som är huvudsakliga orsaken till att problemet tilltagit. Den till synes gängse uppfattningen att ersättning för förlorad arbetsförtjänst, ersatt timme för timme, inte kan grunda till ersättning, syns av domskäl från senare tid hämta sitt stöd i ett AMS-meddelande från 1995. Meddelandet säger i praktiken att de som fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid, eller på en betydande deltid som är årsarvoderat, får rätt till ersättning från a-kassan grundat på förtroendeuppdragen, medan förtroendevalda som kombinerar förvärvsarbete med ett eller flera förtroendeuppdrag som ersätts timme för timme, inte får det. AMS-meddelandet verkade dock framförallt vara ett svar på det otrygghetsdilemma som avgående kommunpolitiker riskerade hamna i. Den borgerliga regeringens förändrade ersättningsvillkor med bland annat ett skärpt arbetsvillkor har gjort problemet ännu större. Men AMS-meddelandet öppnade även dörren till helt andra tolkningar. Där fastslogs också att det är den oreducerade inkomsten av anställning som utgör underlag för beräkningen av dagsförtjänsten. Hur detta med *oreducerade* ska tolkas i dagsläget och efter att hjälpregeln (vilken föreskrev att obetald frånvarotid inte skulle reducera den försäkrades ersättning), tagits bort. Detta leder åter igen fram till slutsatsen att rättsosäkerheten kring förtroendevaldas ersättningsrätt i de hänseenden här redogjorts för är stor.

Vidare kan sammanfattningsvis konstateras att det finns flera såväl principiella som tekniska svårigheter med att teckna en kompletterande försäkring. Även om en sådan

modell var genomförbar, är bedömningen att fördelarna inte överväger nackdelarna. Fördelarna med en kompletterande försäkring om den gick att genomföra i närtid, skulle kunna vara att fler vågade ta på sig förtroendeuppdrag, samt att facket kan erbjuda medlemmen tillika den förtroendevalda ett skydd i händelse av arbetslöshet.

Om det anses av vikt att ytterst staten inte lägger hinder i vägen för människor som är beredda att ta på sig ett fackligt eller politiskt uppdrag, blir det dock svårare att argumentera för en kompletterande försäkring. En slutsats är också att dagens regelverk vad gäller förtroendevaldas rätt till arbetslöshetsersättning överlag, är otydligt och alldeles oavsett kräver åtgärder.

En annan viktig invändning mot en snabb övergång till en alternativ lösning, är att varje dom på det här området har betydelse. En ny dom kan i ett vingslag ändra eller påverka praxis i konkret mening. Före en lagändring blir realitet kan redan en dom eller ändrade föreskrifter få stor betydelse för förtroendevaldas rätt till ersättning.

Vidare har konstaterats att för den som blir uppsagd från sin anställning, mottar arbetslöshetsersättning från a-kassan, men är eller blir anställd i egenskap av fackligt förtroendevald, likväl kan drabbas av arbetslöshetsförsäkringens regelverk i någon mening. Detta eftersom den gällande deltidsbegränsningen på 75 dagar, då kan komma att aktualiseras.

Fördelen med att i första hand sträva efter en förändring på politisk väg, är att den allmänna försäkringen inte splittras upp. LO kan fortsätta att värna en robust och sammanhållen försäkring, där många fler förtroendevalda än idag kan tillgodoräkna sig tid för uppdrag. Det kan också förmodas att villkoren skulle bli mer likvärdiga, än med de andra alternativ som redogjorts för här. Tilläggs kan att frågan om att alla fackliga och politiska uppdrag som ersätts med förlorad arbetsförtjänst ska vara a-kassegrundande och ingå i arbetsvillkoret, finns listad bland de frågor som LO vill diskutera i den gemensamma arbetsgruppen med SAP.

Denna utrednings konklusion är att de tre lösningarna som har diskuterats här, det vill säga att låta förtroendeuppdragen bli ersättningsgrundande enligt ALF, att teckna en kompletterande försäkring med löpande ersättning alternativt att teckna en försäkring med ett engångsbelopp, alla tre troligen kräver lagändringar.

Lämpligast torde därför vara att verka för det som ter sig mest rationellt - att lagstiftningen reformeras så att tid med förtroendeuppdrag för vilket arbetsgivaravgifter, har betalats blir ersättningsgrundande. Det torde också vara den lösning som bäst stämmer överens med såväl de deltagardemokratiska värden som diskuterats ovan, liksom med de övriga premisser som den svenska arbetsmarknadsmodellen verkar utifrån.

Hur villig lagstiftaren är till en lagändring och till vilken typ av ändring kommer förhoppningsvis att framgå när regeringen har reagerat på resultatet av IAF:s under hösten slutredovisade utredningsuppdrag .

Att inom ramen för den frivilliga och solidariskt finansierade a-kassan sträva efter att göra försäkringen bättre, enklare och tillgängligare för fler, är några av LOs uttalade mål. I det läget är också förlorad arbetsförtjänst, en viktig parameter att ta hänsyn till. Det skulle också kunna innebära ett led i att stärka den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Det kan också finnas fler grupper än de fackligt förtroendevalda som idag kommer dåligt ut på grund av gällande regelverk. En sådan grupp är de som har politiska uppdrag och mottar ersättning för förlorad arbetsförtjänst, en annan grupp kan vara de som tar ledigt från arbetet för ett uppdrag i exempelvis en ideell organisation, en idrottsförening eller i ett kyrkligt samfund.

Även om en lösning inom ramen för den befintliga arbetslöshetsförsäkringen möjliggörs, kan inte garanteras att den skulle täcka alla de situationer av inkomstförlust som kan uppkomma med anledning av fackligt uppdrag ersatt med förlorad arbetsförtjänst. Det gäller exempelvis vid de tillfällen när uppdraget inte föranlett ledighet från ordinarie anställning, eller då uppdraget sträcker sig utöver en heltidstjänst. Här har inte djupare analyserats om rimligheten eller behovet finns av att sådana uppdrag ska försäkras mot inkomstförlust vid arbetslöshet. En bedömning är dock att avsaknaden av anknytning till ett ordinarie arbete, gör självklarheten för ett inkomstskydd mindre.

Konstateras kan också att personer med fackliga uppdrag kan drabbas av deltidsbegränsningen i någon mening, oavsett lösning. Den vanliga förekomsten av deltidsarbete utgör dock ett större dilemma – omöjligt att avgränsa till en diskussion om fackliga förtroendeuppdrag. Det går dock att konstatera att alternativet med fackliga anställningar kan bidra till att öka antalet deltidstjänster på arbetsmarknaden.

Det går naturligtvis inte heller att utesluta att även en politisk lösning kan ha sina begränsningar, varför en grundlig beredning av frågan är viktig.

Att ännu tydligare uppmärksamma beslutsfattarna om den begränsade rätten till arbetslöshetsersättning för förtroendevalda och visa vilka oönskade effekter dagens regelverk har, kan förhoppningsvis leda till förändring. En lagändring där förtroendevaldas ersättning för förlorad arbetsförtjänst blir a-kassegrundande– skulle inte bara öka tryggheten för de enskilda berörda. Den skulle också väl matcha den svenska arbetsmarknadsmodellen och viktiga deltagardemokratiska värden. Dessutom kommer en lagändring bidra till att stärka fundamenten i en solidarisk och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring.

Rapporten kan hämtas som pdf-dokument på LOs hemsida eller
beställas från LO-distribution:
lo@strombergdistribution.se
Telefax: 026-24 90 26

December 2009
ISBN 978-91-566-2581-7
www.lo.se

PÅ OMSLAGET:
Niklas Hallingström, 29 år, Pappers,
processoperatör/maskinförare vid Hallsta pappersbruk i Hallstavik
FOTO: Lars Forsstedt